

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO FINANSIJA/
FINANSIJA I TREZORA



БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
И ТРЕЗОРА

BOSNIA AND HERCEGOVINA
MINISTRY OF FINANCE
AND TREASURY

CENTRALNA/SREDIŠNJA HARMONIZACIJSKA JEDINICA
ЦЕНТРАЛНА ХАРМОНИЗАЦИЈСКА ЈЕДИНИЦА

GODIŠNJI KONSOLIDOVANI IZVJEŠTAJ
INTERNE REVIZIJE
ZA
2014. GODINU

Sarajevo, mart 2015. godine

1. Uvod

Centralna harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora BiH obavezna je, u skladu sa odredbama člana 25. Zakona o internoj reviziji institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 27/08), da pripremi Godišnji konsolidovani izvještaj interne revizije.

Godišnji konsolidovani izvještaj interne revizije daje osnovne podatke o sistemu interne revizije u institucijama BiH, podatke o aktivnostima Centralne harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija i trezora BiH (CHJ) i podatke o izvršenim internim revizijama jedinica za internu reviziju u institucijama BiH i podatke o preduzetim aktivnostima na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH.

Sistem interne revizije je dio sistema javne interne finansijske kontrole (*PIFC – Public Internal Financial Control*) koji je razvila Evropska komisija i koji ima za cilj da zemljama u procesu pridruživanja EU, pruži pomoć u razumjevanju i primjeni dobro razvijenih i efektivnih sistema interne kontrole.

Sistem interne revizije u institucijama BiH, pored Zakona o internoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 27/08 i 32/12) definiše i Strategija za provođenje javne interne finansijske kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine koju je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je, na svojoj 110. sjednici održanoj 30.12.2009. godine, usvojio, koja, između ostalog predviđa razvoj decentralizovane interne revizije u institucijama BiH. Poseban akcent u Strategiji, stavlja se na modalitete uspostavljanja organizacione strukture jedinica interne revizije rukovodeći se principom ekonomske opravdanosti i vodeći računa o troškovnoj efektivnosti ukupnog kontrolnog okvira u institucijama BiH.

Važan segment sistema interne revizije u javnom sektoru BiH predstavlja Koordinacioni odbor Centralnih jedinica za harmonizaciju. To tijelo je uspostavljeno na osnovu člana 2. stav (13) i člana 28. stav (2) Zakona o internoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 27/08 i 32/12), Zakona o finansiranju institucija BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 42/12), člana 6. Odluke Narodne skupštine Republike Srpske, broj: 01-1012/10 („Službeni glasnik RS“, broj: 72/10) i člana 6. Zakona o internoj reviziji u javnom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 47/08).

Koordinacioni odbor Centralnih jedinica za harmonizaciju (KO CJH), čine rukovodioci Centralne harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine, Centralne jedinice za harmonizaciju Federacije Bosne i Hercegovine i Centralne jedinice za harmonizaciju Republike Srpske.

U nastavku dajemo pregled stanja zakonodavnog okvira interne revizije u institucijama BiH, aktivnosti CHJ preporuke iz izvještaja interne revizije koji su sačinjeni tokom izvještajnog perioda kao i mjere i aktivnosti preduzete od strane institucija na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH.

2. Centralna harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora BiH - CHJ

Obaveza Bosne i Hercegovine na polju interne revizije utvrđena je članom 90. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica i Bosne i Hercegovine, u dijelu pod nazivom „Saradnja u području revizije i finansijske kontrole“ (*"Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori", broj 10/08*).

U skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH (*"Službeni glasnik BiH", br. 27/08 i 32/12*), Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i BiH (*"Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori", broj 10/08*), Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave BiH (*"Službeni glasnik BiH", broj 5/03, 42/03, 26/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09 i 103/09*), a na osnovu Odluke Vijeća ministara BiH, broj 113/09 (*"Službeni glasnik BiH", broj 44/09*) uspostavljena je Centralna harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora BiH – CHJ, koja u skladu sa navedenim propisima ima obavezu da uspostavi i razvija sistem unutrašnje finansijske kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine, a kao poseban segment ovog sistema da uspostavi sistem i strukturu interne revizije u institucijama BiH.

Vijeće ministara BiH je u julu mjesecu 2010. godine imenovao direktora i zamjenika direktora CHJ. Takođe, Vijeće ministara BiH je, na prijedlog CHJ u septembru mjesecu 2010. godine, na svojoj 133. sjednici, usvojilo Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji CHJ. CHJ u skladu sa usvojenim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji zaključno sa 31.12.2013. godine, u svom je sastavu imala zaposleno ukupno 7 osoba, uključujući direktora i zamjenika direktora.

Podršku uvođenju javne interne finansijske kontrole u Bosni i Hercegovini pružila je i Evropska unija kroz Projekat PIFC koji je finansiran iz sredstava IPA fondova podrške Bosni i Hercegovini. Projektom je pružena podrška institucijama BiH za uvođenje i razvoj sistema interne revizije (*IR*) i sistema finansijskog upravljanja i kontrole (*FUK*) zasnovanih na dobrim praksama u državama članicama EU, kao i na iskustvima iz drugih država koje ispunjavaju obaveze vezane za procese pristupanja članstvu u EU. Trenutno je u toku realizacija Projekta SPFM (*eng. SPFM - Strengthening Public Financial Management*) koji ima za cilj doprinos reformisanoj i efikasnoj javnoj upravi u Bosni i Hercegovini, koja je u stanju da podrži proces integracije zemlje u EU, jačanje kapaciteta državnih i entitetskih uprava u polju kreiranja politika i koordinacije, kao i u području kontrole i upravljanja javnim finansijama.

CHJ je kroz Projekat PIFC ostvarila koristi koje se prije svega ogledaju u dobijenoj tehničkoj pomoći, koja je osigurana kroz Koordinacioni odbor Centralnih jedinica za harmonizaciju - KO CHJ. Projekat je realizovan kroz dva segmenta i to kroz segment interne revizije i kroz segment finansijskog upravljanja i kontrole. Od Projekta SPFM se prije svega očekuju koristi u oblasti unapređenja sistema FUK-a, te približavanja modela koji se koriste kao i iskustava, zemalja u okruženju, ali i u svijetu, u oblasti certifikacije internih revizora i kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji.

Okvir PIFC-a (*eng. PIFC – Public Internal Financial Control*) čine tri stuba koja bi trebalo da osiguraju dovoljno sinergetskih efekata kako bi se osiguralo razumno uvjerenje da interne kontrole funkcionišu adekvatno i efektivno, a to su:

- funkcionalno nezavisna i decentralizovana interna revizija (IR) - kao pomoć rukovodiocu institucije koja vrši preglede efektivnosti internih kontrola,
- finansijsko upravljanje i kontrola (FUK) - uz jačanje odgovornosti za ostvarivanje ciljeva institucije te ekonomično, efikasno i efektivno funkcionisanje sistema finansijskog upravljanja i kontrola u instituciji i
- CHJ, kao zasebna jedinica, koja razvija i usmjerava proces PIFC-a.

Svaki od tri nivoa vlasti je, kroz svoju centralnu harmonizacijsku jedinicu, dokumente koje je KO CHJ odobrio, dalje razrađivao i pripremao, prilagođavajući okvirne dokumente svojim potrebama. Ovakvim koordinisanim pristupom postignuta je unificiranost u pristupu propisima metodološkog tipa iz oblasti interne revizije.

Centralna harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, ovlaštena je za razvoj, rukovođenje i koordinaciju interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine. U skladu sa nadležnostima definisanim Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, CHJ je u dosadašnjem postojanju realizovala kako slijedi:

- a) Pripremu prijedloga za izmjene Zakona o internoj reviziji u institucijama Bosne i Hercegovine, nakon usaglašavanja u Koordinacionom odboru CJH;
CHJ je pripremila nacrt Zakona o izmjenama Zakona o internoj reviziji institucija BiH, kojim su stvorene kvalitetne zakonske pretpostavke za uspostavljanje efikasnog i ekonomičnog sistema interne revizije u institucijama BiH. Zakon je nakon usvajanja objavljen u Službenom glasniku BiH, broj: 32/12.
Ovom dopunom zakonskog rješenja definisano je vršenje funkcije interne revizije u institucijama BiH na način da se osigura efikasnije i racionalnije uspostavljanje jedinica interne revizije, koje će onemogućiti uspostavljanje nepotrebno velikog broja jedinica interne revizije, već da se sa manjim brojem jedinica koje će, u skladu sa različitim kriterijima grupisanja i ispunjenosti uslova, omogućiti pokrivenost internom revizijom više organizaciono i resorno srodnih institucija, a što za rezultat ima i značajan materijalni efekat u smislu negomilanja neracionalnog broja izvršilaca i troškova koji bi se tako proizveli. Ovakvom izmjenom omogućeno je uspostavljanje jedne jedinice interne revizije koja će vršiti internu reviziju u više organizaciono ili resorno srodnih institucija, u skladu sa principima definisanim Zakonom.
- b) Pripremu i implementaciju programa obuke i certificiranje internih revizora institucija Bosne i Hercegovine, nakon usaglašavanja programa obuke u Koordinacionom odboru CJH;
Do sada je izvršena obuka osoblja koje radi na poslovima interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole, u institucijama BiH, Republike Srpske i Federacije BiH, kroz Projekt PIFC koji je finansiran od strane EU. Različiti nivoi obuka su pruženi za različite polaznike iz različitih oblasti. Obuke za interne revizore su nastavljene i kroz aktuelni Projekt SPFM.
Koordinacioni odbor centralnih harmonizacijskih jedinica (KO CHJ) formirao je Radnu grupu koja je pripremila prijedlog Programa edukacije internih revizora. Dalje predstoje aktivnosti KO CHJ i sve tri CHJ na pronalaženju odgovarajućeg modela i programa edukacije internih

revizora u javnom sektoru. U ovu aktivnost uključen je i Projekt kroz pružanje pomoći na istraživanju modaliteta koji se primjenjuju u drugim zemljama, a sve u cilju pronalaska najoptimalnijeg rješenja.

U izvještajnom periodu pripremljen je Program o obukama i certificiranju IR u institucijama BiH, a koji je objavljen u "Službenom glasniku BiH", broj: 7/15, a kojim je CHJ regulisala ovu oblast u institucijama BiH, s obzirom da je to zakonska obaveza CHJ.

- c) Usvajanje i implementaciju standarda za internu reviziju u institucijama BiH i Kodeksa profesionalne etike za interne revizore, nakon usaglašavanja u Koordinacionom odboru CJH;

Standarde interne revizije, zajedno sa metodologijom rada interne revizije u institucijama BiH, CHJ je objavila u Priručniku za internu reviziju sa standardima interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 82/11). Ovi dokumenti se zasnivaju na okvirnim dokumentima odobrenim od KO CHJ.

Standardi za rad internih revizora zasnivaju se na Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu interne revizije, na način kako je to definisano Zakonom o internoj reviziji institucija BiH. Navedeni standardi su djelimično prilagođeni potrebama javnog sektora i čine ih: Standardi karakteristika / atributivni standardi, Standardi izvođenja / radni standardi i Standardi implementacije / standardi sprovođenja.

- d) Usvajanje i implementaciju radne metodologije interne revizije, nakon usaglašavanja u Koordinacionom odboru CJH;

Pored Priručnika, nakon usaglašavanja okvirnih dokumenata na KO CHJ, CHJ je za potrebe interne revizije u institucijama BiH pripremila i objavila tekst Povelje interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 82/11) i Kodeks profesionalne etike za interne revizore u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 82/11), kao dio radne metodologije za internu reviziju u institucijama BiH. Takođe, CHJ je objavila i tekst Sporazuma o vršenju funkcije interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 73/12).

Poveljom interne revizije uređuje se opšti pristup interne revizije, svrha i cilj, nezavisnost, uloga i djelokrug interne revizije, odgovornost rukovodioca jedinice za internu reviziju/internog revizora, kao i ovlaštenja pristupa dokumentaciji, kadrovima i fizičkoj imovini koja je relevantna za obavljanje angažovanja, te se definiše obim aktivnosti interne revizije, izvještavanje i postupci u slučaju identifikovanja indikatora prevare.

Etički kodeks je dokument neophodan i prikladan za profesiju interne revizije koja se zasniva na povjerenju u objektivnom uvjerenju o upravljanju rizikom, sistemima kontrole i rukovođenju.

U cilju stvaranja uslova za provođenje Zakona i podzakonskih akata, CHJ je pripremila i objavila tekst Sporazuma o vršenju funkcije interne revizije u institucijama BiH kojim se regulišu međusobna prava i obaveze jedinice interne revizije koje su navedenim propisima zadužene za vršenje funkcije interne revizije u više institucija i institucije u kojoj ta jedinica pruža uslugu interne revizije.

- e) Usvajanje i implementaciju Strategije razvoja interne revizije u javnom sektoru nakon usaglašavanja u Koordinacionom odboru CJH;

Strategiju za provođenje javne interne finansijske kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine usvojilo je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na svojoj 110. sjednici koja je održana 30.12.2009. godine. U toku je njena implementacija.

- f) Davanje saglasnosti na pravilnike o sistematizaciji organizacija koje uspostavljaju jedinice interne revizije u dijelu koji se odnosi za internu reviziju;

CHJ je u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH objavila Odluku o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/12) i Pravilnik o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br.: 81/12 i 99/14) čime su stvoreni svi potrebni uslovi za dostavljanje prijedloga pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u jedinicama interne revizije na saglasnost CHJ za institucije koje uspostavljaju jedinice interne revizije. Ova aktivnost proizašla je nakon objavljivanja navedenih dokumenata, a koji su rezultat analiza koje su rađene od strane CHJ i razmatranja materijala i prijedloga dostavljenih od eksperata Projekta PIFC za izradu optimalne strukture interne revizije u institucijama BiH. Ovim dokumentima definisano je uspostavljanje decentralizovanog modela interne revizije u institucijama BiH, kao i obaveze institucija za uspostavljanje jedinica interne revizije.

CHJ u skladu sa Zakonom o internoj reviziji daje saglasnost na izmjene i dopune pravilnika o unutrašnjoj organizaciji institucija koje su u obavezi da uspostave jedinicu interne revizije u skladu sa navedenim propisima. Zahtjev za dobijanje saglasnosti dostavilo je 16 od ukupno 17 institucija koje su to bile obavezne učiniti. CHJ je u skladu sa svojom zakonskom obavezom razmotrila sve pristigle zahtjeve, te na one koji nisu bili kompletni i usaglašeni sa navedenim propisima, dala određene preporuke i sugestije. Nakon izvršenih korekcija i ugradnje datih preporuka, CHJ je dala saglasnost na dostavljene pravilnike.

Nepreduzimanje neophodnih aktivnosti na uspostavljanju funkcije interne revizije u institucijama BiH, od strane Ministarstva sigurnosti BiH, kao jedine institucije koja još uvijek nije dostavila zahtjev za dobijanje saglasnosti za uspostavljanje jedinice interne revizije, direktno utiče na kašnjenje u implementaciji PIFC-a u institucijama BiH. Ovakvo ponašanje indirektno uzrokuje i kašnjenje u ispunjavanju obaveza koje je Bosna i Hercegovina preuzela.

- g) Koordinaciju rada jedinica interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine i uspostavljanje veza sa državnim i međunarodnim institucijama na području interne revizije;

Trenutno su funkcionalno uspostavljene jedinice interne revizije u 11 institucija. CHJ u skladu sa svojom ulogom osigurava ravnopravan pristup metodologiji i primjeni propisa iz oblasti interne revizije svim jedinicama interne revizije, te koordinira rad internih revizora na terenu i izvještava o njihovom radu kroz Godišnji konsolidovani izvještaj interne revizije. Podaci o radu jedinica interne revizije i njihovim karakteristikama dati su detaljno u 4. dijelu ovog izvještaja.

- h) Davanje saglasnosti na izbor rukovodioca Jedinice za internu reviziju i na uspostavljanje Odbora za internu reviziju;

CHJ je objavljivanjem Odluke o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH i Pravilnika o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH definisala kriterije za izdavanje saglasnosti. U izvještajnom periodu CHJ je zaprimila 4 zahtjeva za dobijanje saglasnosti za imenovanje rukovodilaca jedinica interne revizije. CHJ je u skladu sa važećim propisima kojima se uređuje oblast interne revizije u institucijama BiH, a na osnovu ispunjenosti propisanih uslova u predviđenom roku dala svoje mišljenje o saglasnosti po svakom zahtjevu. Očekujemo da će u narednom periodu, nakon primjene odredaba Odluke o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH i Pravilnika o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH, kao i raspisivanja konkursa za rukovodioce jedinica interne revizije, doći do povećanja broja zahtjeva po ovom osnovu.

- i) Saradnju sa Uredom za reviziju institucija Bosne i Hercegovine u cilju ostvarivanja efikasne i djelotvorne interne i eksterne revizije;
Postoje uslovi za operativnu saradnju između internih i eksternih revizora kroz primjenu INTOSAI i ISSAI smjernica i standarda, a koje je Koordinacioni odbor vrhovnih revizorskih institucija objavio kroz Odluku o preuzimanju okvira međunarodnih standarda vrhovnih revizorskih institucija – ISSAI okvira u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 38/11), a čiju primjenu sugeriše i CHJ internim revizorima kroz Priručnik za internu reviziju sa standardima interne revizije u institucijama BiH.
- j) Nadzor nad implementacijom svih primjenljivih regulativa za internu reviziju od strane jedinica za internu reviziju;
Nadzor nad primjenom regulativa za internu reviziju CHJ osigurava se kroz godišnje izvještaje jedinica interne revizije i internih revizora, a koji služe kao osnov za izradu Godišnjeg konsolidovanog izvještaja interne revizije. Nadzor se vrši i kroz izvještavanje u skladu sa metodologijom odobrenom od CHJ, kao i kroz davanje saglasnosti i mišljenja CHJ u vezi sa zahtjevima interne revizije, te kroz odobravanja dodataka Priručniku.
- k) Rješavanje neslaganja u mišljenjima, po zahtjevu i potrebi, između rukovodioca interne revizije i rukovodioca organizacije;
U dosadašnjoj fazi razvoja sistema interne revizije nije bilo zahtjeva za rješavanjem sukoba rukovodioca jedinica interne revizije i rukovodilaca organizacije.

Pored naprijed navedenih aktivnosti, CHJ je u skladu sa Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH i Pravilnikom o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH, a u saradnji sa strukovnim udruženjima: Udruženjem internih revizora u BiH – Sarajevo i Udruženjem internih revizora iz Banjaluke, u cilju izdavanja mišljenja vršila verifikaciju kroz procjenu i provjeru, u skladu sa definisanim kriterijima za svaki od pristiglih zahtjeva, te je zaključno sa 31.12.2014. godine izdala ukupno 69 pozitivnih mišljenja o prihvatljivosti certifikata ovlaštenih internih revizora u smislu kvalifikovanosti za obavljanje poslova iz oblasti interne revizije u institucijama BiH. Od ukupno 69 datih mišljenja u izvještajnom periodu dato je 50 mišljenja. Ovaj podatak o broju verifikovanih certifikata ohrabruje jer indirektno govori o postojanju kvalifikovane kritične mase kandidata za popunu radnih mjesta u jedinicama interne revizije institucija BiH.

3. Zakonodavni okvir i osnov za pripremu Godišnjeg konsolidovanog izvještaja interne revizije u institucijama BiH

Uspostavljanje i razvoj savremenog sistema upravljanja javnim rashodima u institucijama BiH predstavlja kompleksan skup aktivnosti koje su institucije BiH sprovele i sprovode, počev od izrade zakonodavnog okvira, organizacionog strukturisanja i pozicioniranja pojedinih segmenata strateškog planiranja, srednjoročnog i godišnjeg budžetiranja, programiranja, pa do instaliranja i operativnog korištenja niza aplikativnih rješenja koja pomažu ostvarenju postavljenih ciljeva i u konačnom, ostvaranju misije svake od institucija.

Javna interna finansijska kontrola u javnom sektoru obuhvata dio načela *acquis communautaire* koje je uspostavila Evropska unija kao cjelovit sistem internih finansijskih kontrola za dobro upravljanje prihodima, rashodima, sredstvima i obavezama u javnom sektoru, bez obzira na njihov izvor.

EU model PIFC-a razdvaja funkcije i odgovornosti za sistem finansijskog upravljanja i kontrolu (eng. Financial Management and Control, u daljem tekstu: FMC), obuhvatajući *ex ante* (prethodnu), *ongoing* (tekuću) i *ex post* (naknadnu) kontrolu i nezavisnu internu reviziju.

Na osnovu međunarodno prihvaćenih standarda i najbolje prakse EU, termin „interna finansijska kontrola u javnom sektoru“ (PIFC – Public Internal Financial Control) podrazumijeva cjelokupni, objedinjeni sistem koji uspostavljaju vlade entiteta i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine radi kontrolisanja, revizije i izvještavanja o korištenju budžetskih sredstava i sredstava EU. Cilj ovog sistema je da osigura usklađenost zakonodavstva, transparentno, ekonomično, efikasno i efektivno upravljanje javnim sredstvima (državnim fondovima i fondovima Evropske unije), kao i da se osigura njihova kontrola.

Interna finansijska kontrola u javnom sektoru obuhvata sve mjere za kontrolu svih državnih prihoda, rashoda, imovine i obaveza. Obuhvata takođe sve sisteme interne kontrole i procedure u javnim institucijama, te pomaže u stvaranju sigurnosti da se javna sredstva namjenski troše i da se njima postiže vrijednost uloženog.

Interna revizija, u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, kao i u skladu sa definicijom iz usvojenih standarda interne revizije, predstavlja nezavisno, objektivno uvjeravanje i konsultantsku aktivnost kreiranu s ciljem da se doda vrijednost i unaprijedi poslovanje organizacije. Ona pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sistematičan, disciplinovan pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.

Zakon o internoj reviziji institucija BiH, u članu 25., propisuje obavezu Centralnoj harmonizacijskoj jedinici Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine (CHJ) da pripremi godišnji konsolidovani izvještaj interne revizije. CHJ je ovlaštena da na osnovu godišnjih izvještaja primljenih od rukovodilaca interne revizije, pripremi Godišnji konsolidovani izvještaj interne revizije.

Nakon odobrenja ministra finansija i trezora Bosne i Hercegovine izvještaj se, radi upoznavanja sa problematikom interne revizije, dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

Godišnji konsolidovani izvještaj interne revizije daje i sažete informacije o broju obavljenih internih revizija, datim preporukama, te o statusu implementacije preporuka sadržanih u izvještajima o internoj reviziji, a na osnovu izvještaja koje su jedinice za internu reviziju dostavile CHJ.

Godišnji konsolidovani izvještaj interne revizije u institucijama BiH sačinjen je u formatu koji je pripremila CHJ.

CHJ je za potrebe interne revizije u institucijama BiH sačinila i objavila metodološke dokumente, koji su neophodni za kvalitetan rad i razvoj funkcije interne revizije u institucijama BiH. Ovi dokumenti uvažavaju okvirne dokumente usvojene na Koordinacionom odboru centralnih harmonizacijskih jedinica (KO CHJ).

Metodologiju i zakonodavni osnov za funkcionisanje interne revizije u institucijama BiH čine:

1. Etički kodeks / Kodeks profesionalne etike internih revizora ("*Službeni glasnik BiH*", broj 82/11) sadrži načela i pravila kojih su se dužni pridržavati interni revizori kako bi u obavljanju svojih zadataka bili nezavisni, objektivni i poštenu. Pored toga interni revizori moraju da se neprestano usavršavaju s ciljem unapređenja kvaliteta rada.
2. Povelja interne revizije ("*Službeni glasnik BiH*", broj 82/11) uređuje opšti pristup interne revizije, svrhu i cilj, nezavisnost, ulogu i djelokrug interne revizije, odgovornost rukovodioca jedinice za internu reviziju/internog revizora, kao i ovlaštenja pristupa dokumentaciji, kadrovima i fizičkoj imovini koja je relevantna za obavljanje angažovanja, te definiše obim aktivnosti interne revizije, izvještavanje i postupke u slučaju identifikovanja indikatora prevare.
3. Priručnik za internu reviziju sa standardima interne revizije ("*Službeni glasnik BiH*", broj 82/11) definiše metodologiju rada i obavljanja interne revizije u institucijama/budžetskim korisnicima koji se finansiraju iz budžetskih sredstava institucija BiH, a u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH. Priručnik pomaže u usvajanju stručne terminologije, razumijevanju i prihvatanju revizorskih tehnika koje će u svom radu primjenjivati interni revizori u institucijama BiH. Priručnik je prilagođen praksi javnog sektora.

Priručnik je urađen u skladu sa međunarodnim standardima interne revizije i u skladu sa stečenim iskustvima u okviru Projekta PIFC, koje su održane u saradnji sa ekspertima Projekta, angažovanom od strane Evropske komisije u cilju pružanja podrške uvođenju sistema javne interne finansijske kontrole u BiH.

Standardi interne revizije sastavni su dio Priručnika. Oblikovani su tako da ih cjelokupna profesija interne revizije može koristiti u svim organizacijama / institucijama u kojima rade interni revizori.

Pored objavljenih standarda interne revizije, interni revizori u svom radu koriste i druge akte (pravilnike, procedure, smjernice i sl.), ali i druge standarde i smjernice koji su primjenjivi za rad internih revizora, kao što su to pojedine INTOSAI i ISSAI smjernice i standardi, a koje je Koordinacioni odbor vrhovnih revizorskih institucija objavio kroz Odluku o preuzimanju okvira međunarodnih standarda vrhovnih revizorskih institucija – ISSAI okvira u BiH ("*Službeni glasnik BiH*", broj 38/11).

Pored ovih dokumenata, objavljeni su i sljedeći dokumenti značajni za vršenje funkcije interne revizije u institucijama BiH:

- Zakon o izmjenama Zakona o internoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine, objavljen u "Službenom glasniku BiH", broj 32/12;
- Odluka o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine, objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 49/12;
- Pravilnik o zapošljavanju internih revizora u institucijama Bosne i Hercegovine, objavljen u "Službenom glasniku BiH", br.: 81/12 i 99/14,
- Sporazum o vršenju funkcije interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine, objavljen u "Službenom glasniku BiH", broj 73/12 i
- Program obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH, a koji je objavljen u "Službenom glasniku BiH", broj: 7/15.

Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH i Pravilnikom o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH, definisane su institucije koje treba da uspostave jedinice interne revizije, kao i način i rokovi za uspostavljanje funkcije interne revizije u institucijama BiH. Predmetnom Odlukom predviđeno je uspostavljanje ukupno 17 jedinica interne revizije, koje bi na taj način vršile funkciju interne revizije u institucijama BiH.

Institucije na koje se odnose navedene odredbe, tj. institucije koje trebaju uspostaviti jedinice interne revizije, bile su obavezne da u roku od 180 dana od objavljivanja Odluke pokrenu aktivnost za dobijanje saglasnosti CHJ kroz podnošenje zahtjeva na izmjenu pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji baziranog na Zakonu o internoj reviziji institucija BiH.

Krajnji rok za ovu aktivnost je istekao. Svoju obavezu o preduzimanju aktivnosti za uspostavljanje funkcije interne revizije nije ispunilo Ministarstvo sigurnosti BiH kao jedina od 17 institucija koje su to bile u obavezi učiniti.

Podsjećamo da je uvođenje sistema interne revizije obaveza Bosne i Hercegovine, koja je utvrđena Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane i Bosne i Hercegovine, sa druge strane ("Službeni glasnik BiH", broj 10/08).

Vijeće ministara BiH je, na svojoj 104. sjednici, koja je održana 8.7.2014. godine, prilikom upoznavanja sa Godišnjim konsolidovanim izvještajem interne revizije, donijelo određene zaključke kojima je dalo podršku naporima CHJ i uspostavljanju sistema PIFC-a u institucijama BiH. Zaključci Vijeća ministara BiH i njihova realizacija obrađeni su u posebnom dijelu ovog izvještaja.

I pored navedenih zaključaka Vijeća ministara BiH i dosadašnjih aktivnosti CHJ, svoje obaveze još uvijek nije realizovalo Ministarstvo sigurnosti BiH, čime se direktno dovodi u pitanje dalja dinamika i način uspostavljanja sistema interne revizije u institucijama BiH, kao i poštovanje rokova za ispunjavanje preuzetih obaveza.

4. Konsolidovani izvještaj o internoj reviziji po revizorskim izvještajima za 2014. godinu

4.1. Podaci o izvršenim internim revizijama u toku 2014. godine

CHJ je na osnovu godišnjih izvještaja dobijenih od rukovodilaca i osoblja interne revizije, pripremila Godišnji konsolidovani izvještaj interne revizije. Godišnji konsolidovani izvještaj interne revizije daje sažete informacije o datim preporukama interne revizije i njime su obuhvaćene najznačajnije aktivnosti vezane za internu reviziju u institucijama BiH.

U izvještajnom periodu, interna revizija vršena je u skladu sa odobrenom i objavljenom metodologijom interne revizije, standardima interne revizije i stečenim iskustvima internih revizora.

Interna revizija, predstavlja nezavisno, objektivno uvjeravanje i konsultantsku aktivnost kreiranu s ciljem da se doda vrijednost i unaprijedi poslovanje organizacije. Ona pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sistematičan, disciplinovan pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.

Interna revizija je sa 31.12.2014. godine funkcionalno i kadrovski uspostavljena ili u postupku uspostavljanja, u skladu sa važećim propisima, u 11 od predviđenih 17 institucija BiH i to u:

- Ministarstvu finansija i tezora BiH,
- Ministarstvu vanjskih poslova BiH,
- Ministarstvu odbrane BiH,
- Ministarstvu pravde BiH,
- Direkciji za koordinaciju policijskih tijela,
- Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH,
- Upravi za indirektno oporezivanje,
- Parlamentarnoj skupštini BiH,
- Ministarstvu ljudskih prava i izbjeglica BiH,
- Graničnoj policiji BiH i
- Ministarstvu civilnih poslova BiH.

Nadležnost svake od 17 jedinica interne revizije institucija BiH, koje treba da se uspostave, definisana je Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH. Od 11 uspostavljenih jedinica interne revizije 6 jedinica interne revizije vrši funkciju interne revizije samo u jednoj, matičnoj instituciji. To su jedinice interne revizije u: Ministarstvu vanjskih poslova BiH, Ministarstvu odbrane BiH, Direkciji za koordinaciju policijskih tijela, Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH, Upravi za indirektno oporezivanje i Graničnoj policiji BiH. Preostalih 5 jedinica interne revizije, u skladu sa usvojenim decentralizovanim modelom uspostavljanja i organizovanja sistema interne revizije u institucijama BiH, funkciju interne revizije vrši za više institucija.

U skladu sa tim, Centralna jedinica za internu reviziju institucija BiH Ministarstva finansija i trezora BiH vrši funkciju interne revizije u: Ministarstvu finansija i trezora BiH, Agenciji za državnu službu Bosne i Hercegovine, Agenciji za javne nabavke Bosne i Hercegovine, Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini, Agenciji za statistiku Bosne i Hercegovine, Arhivu Bosne i Hercegovine, Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara BiH, Direkciji za evropske integracije, Direkciji za ekonomsko planiranje BiH, Uredu koordinatora za reformu javne uprave, Memorijalnom centar Srebrenica – Potočari, Odboru državne službe za žalbe, Predsjedništvu BiH, Uredu za zakonodavstvo i Centralnoj harmonizacijskoj jedinici MFT BiH.

Do sada su u okviru Centralne jedinice za internu reviziju institucija BiH MFT BiH, pored Ministarstva finansija i trezora BiH potpisane Povelje interne revizije i Sporazumi o vršenju funkcije interne revizije i sa: Generalnim sekretarijatom Vijeća ministara BiH, Agencijom za statistiku BiH, Direkcijom za evropske integracije BiH, Agencijom za javne nabavke BiH, Agencijom za osiguranje u BiH, Direkcijom za ekonomsko planiranje BiH, Memorijalnim centrom Srebrenica - Potočari , Odborom državne službe za žalbe BiH i Arhivom BiH.

U preostalih 7 institucija, u kojima funkciju interne revizije vrši ova jedinica interne revizije, nisu okončane aktivnosti oko potpisivanja Sporazuma s obzirom da te institucije nisu bile obuhvaćene Strateškim i Godišnjim planovima rada Centralne jedinice za internu reviziju institucija BiH MFT BiH.

U izvještajnom periodu, u skladu sa usvojenim planovima, ova jedinica interne revizije vršila je interne revizije u Ministarstvu finansija i trezora BiH, Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara BiH, Direkciji za evropske integracije BiH i Agenciji za statistiku BiH. Detalji o obavljenim internim revizijama prikazani su u tabelarnim pregledima.

Jedinica interne revizije uspostavljena pri Ministarstvu pravde BiH nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u: Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine, Pravobranilaštvu Bosne i Hercegovine, Jedinici za implementaciju projekta izgradnje Zavoda za izvršenje sankcija pritvora i drugih mjera BiH, Visokom sudskom i tužilačkom savjetu Bosne i Hercegovine, Sudu Bosne i Hercegovine, Tužilaštvu Bosne i Hercegovine i Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine.

U izvještajnom periodu ova jedinica vršila je interne revizije u Ministarstvu pravde BiH.

Jedinica interne revizije Parlamentarne skupštine BiH nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u: Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, Agenciji za zaštitu ličnih podataka u BiH, Uredu za razmatranje žalbi po javnim nabavkama i Centralnoj izbornoj komisiji Bosne i Hercegovine.

Jedinica interne revizije Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u: Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, Institutu za nestala lica Bosne i Hercegovine, Instituciji ombudsmana za ljudska prava i Fondu za povratak Bosne i Hercegovine.

Jedinica interne revizije Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u: Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Agenciji za antidoping kontrolu BiH, Agenciji za lijekove i medicinska sredstva BiH, Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u BiH,

Agenciji za rad i zapošljavanje u Bosni i Hercegovini, Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta u BiH, Državnoj regulatornoj agenciji za radijacionu i nuklearnu sigurnost

BiH, Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika BiH, Centru za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja u BiH i Centru za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini - *BHMAC*.

CHJ vodi Registar Jedinica interne revizije, Registar rukovodilaca jedinica interne revizije i internih revizora. Na osnovu podataka evidentiranih u navedenim registrima, na poslovima interne revizije u ovih 11 jedinica interne revizije institucija BiH, trenutno je zaposleno 23 interna revizora¹. U izvještajnom periodu je broj jedinica interne revizije povećan sa 7 jedinica interne revizije, koliko ih je bilo sa 31.12. 2013. godine, na 11 jedinica interne revizije, koliko ih je evidentirano sa 31.12.2014. godine.

U institucijama BiH predviđeno je uspostavljanje ukupno 17 jedinica interne revizije, što znači da je do sada uspostavljeno 64 % od ukupno predviđenog broja jedinica interne revizije u institucijama BiH. U skladu sa povećanjem broja jedinica interne revizije došlo je i do određenog povećanja broja internih revizora. Broj internih revizora u institucijama BiH još uvijek nije na potrebnom nivou i ne prati adekvatno rast broja jedinica interne revizije, što dovodi do zaključka da je još uvijek u toku faza uspostavljanja jedinica interne revizije. Naime, iz podataka iz registara koje vodi CHJ vidljivo je da je došlo do povećanja broja internih revizora sa 12 internih revizora u 7 jedinica interne revizije, koliko ih je bilo u prethodnom izvještajnom periodu, na 23 interna revizora u 11 jedinica interne revizije, koliko ih ima u institucijama BiH zaposleno na dan 31.12.2014. godine.

Svaka od 11 navedenih jedinica interne revizije, imala je obavezu da u skladu sa čl. 15. i 19. Zakona o internoj reviziji institucija BiH, dostavi godišnji izvještaj koji je osnov za izradu Godišnjeg konsolidovanog izvještaja interne revizije u institucijama BiH.

Jedinice interne revizije su, izuzimajući jedinicu interne revizije u Ministarstvu civilnih poslova BiH i jedinicu interne revizije u Graničnoj policiji BiH koje su tek uspostavljene krajem 2014. godine, u skladu sa zakonskim obavezama sačinile Strateške (trogodišnje) planove i na osnovu njih, u skladu sa procjenom rizika i odgovarajuće Godišnje planove rada jedinica interne revizije. Takođe, pripremljene su i usvojene Povelje interne revizije, a iz dostavljenih izvještaja je vidljivo da su se interni revizori u svom radu pridržavali odredaba Etičkog kodeksa internih revizora, Povelje interne revizije, Priručnika sa standardima interne revizije u institucijama BiH, kao i drugih propisa koji uređuju oblast interne revizije u institucijama BiH.

Sami izvještaji interne revizije rađeni su u skladu sa metodologijom definisanom u Priručniku za internu reviziju sa standardima interne revizije.

Tokom 2014. godine jedinice interne revizije institucija BiH, njih 9, sačinile su ukupno 72 izvještaja interne revizije, što je 93,5% od ukupno planiranih revizija strateškim i godišnjim planovima.

¹ Interna revizija koja egzistira u Ministarstvu vanjskih poslova BiH, uspostavljena je kao Ured za reviziju koji jednim svojim dijelom obavlja poslove interne revizije, a drugim poslove inspektorata za konzularne poslove u MVP-u. Ovdje je tretiran organizacioni dio koji se bavi internom revizijom u smislu Zakona o internoj reviziji institucija BiH. U toku su izmjene Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji MVP-a.

Osnovni podaci o potpisanim Poveljama IR, planovima, kao i planiranim i realizovanim internim revizijama po vrstama dati su u sljedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 1.

R. br.	Naziv JIR i institucija koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom periodu	Potpisana Povelja IR	Saradnja sa ekstrnom revizijom	Rad i dokumenti IR korišten i dostupan osoblju Uredu za reviziju institucija BiH	Donesen Strateški plan IR	Donesen Godišnji plan IR (GP IR)	Planiran broj revizija u GP IR	Realizovan broj revizija iz GP IR	Realizovan broj redovnih IR	Realizovan broj naknadnih IR	Realizovan broj <i>Ad hoc</i> IR	Izvršenje Godišnjeg plana IR u %
1.	Centralna jedinica za internu reviziju institucija BiH MFT BiH	DA	DA	DA	DA	DA	17	17	8	9	0	100%
1.1.	<i>Ministarstvo finansija i trezora BiH</i>	DA	DA	DA	DA	DA	8	8	2	6	0	100%
1.2.	<i>Generalni sekretarijat VMBiH</i>	DA	DA	DA	DA	DA	3	3	0	3	0	100%
1.3.	<i>Direkcija za evropske integracije</i>	DA	DA	DA	DA	DA	3	3	3	0	0	100%
1.4.	<i>Agencija za statistiku BiH</i>	DA	DA	DA	DA	DA	3	3	3	0	0	100%
2.	JIR Ministarstvo vanjskih poslova BiH	DA	DA	DA	DA	DA	17	17	16	1	1	100%
3.	JIR Ministarstvo pravde BiH	DA	DA	DA	DA	DA	6	6	4	2	0	100%
4.	JIR Ministarstvo odbrane BiH	DA	DA	DA	DA	DA	6	6	5	1	0	100%
5.	JIR Direkcija za koordinaciju policijskih tijela	DA	DA	DA	DA	DA	7	7	5	0	0	100%
6.	JIR Parlamentarne skupština BiH	DA	NE	NE	DA	DA	6	4	3	1	0	67%
7.	JIR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH	DA	DA	DA	DA	DA	7	7	4	3	1	100%
8.	JIR Uprava za indirektno oporezivanje BiH	DA	DA	DA	DA	DA	6	3	3	0	0	50%
9.	JIR Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	DA	DA	DA	DA	DA	5	5	0	0	0	100%
10.	JIR Granična policija BiH	DA	JIR u GP BiH uspostavljena krajem 2014. godine i tek se u 2015. godini očekuju rezultati i pokazatelji rada ove JIR									
11.	JIR Ministarstvo civilnih poslova BiH	NE	JIR u MCP BiH uspostavljena krajem 2014. godine i tek se u 2015. godini očekuju rezultati i pokazatelji rada ove JIR									
	UKUPNO	-	-	-	-	-	77	72	-	-	2	93,5%
Napomena: - JIR – Jedinica interne revizije. -* U ukupan broj IR u DKPT uključene su i 2 obavljene pilot IR.												

U izvještajnom periodu, od strane 9 jedinica interne revizije institucija BiH sačinjeno je 72 izvještaja interne revizije planiranih godišnjim planovima jedinica interne revizije u 12 institucija. U izvještajnom periodu obavljene su i 2 *ad hoc* interne revizije. Ukupno su, tokom 2014. godine, izvršene 74 interne revizije u kojima je dato 300 preporuka od strane jedinica interne revizije institucija BiH.

U prethodnom izvještajnom periodu, u 2013. godini, od strane 7 jedinica interne revizije institucija BiH sačinjeno je 48 izvještaja interne revizije u kojima su date 161 preporuka interne revizije.

Generalno, najveći broj preporuka koje su interni revizori u izvještajnom periodu dali odnosi se na preporuke vezane za:

- unapređenje sistema finansijskog upravljanja i kontrole
- unapređenje sistema o načinu i postupku ostvarivanja prava na naknade,
- unapređenja u sistemu planiranja i
- unapređenja u oblasti javnih nabavki.

Podaci po institucijama, o broju sačinjenih izvještaja interne revizije, broju internih revizora i datih preporuka, u izvještajnom periodu, dati su u sljedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 2.

R. br.	Naziv	Broj zaposlenih u internoj reviziji	Broj konačnih izvještaja interne revizije	Broj datih preporuka interne revizije	Teme obuhvaćene izvještajima interne revizije
1.1	Ministarstvo finansija i trezora BiH – Centralna jedinica za internu reviziju institucija BiH Ministarstva finansija i trezora BiH	4	Ukupno 8 izvještaja IR, od čega 2 redovna i 6 naknadnih izvještaja IR.	U okviru obavljenih 8 redovnih revizija date su 32 preporuke.	Programi prekogranične saradnje, Nadzor nad primjenom Odluke o visini, načinu i postupku ostvarivanja prava na naknadu za prevoz na posao i prevoz sa posla u institucijama BiH, IT-aplikacija za upravljanje javnim dugom, Upravljanje javnim prihodima, Ugovorene usluge, Upravljanja javnim investicijama i koordinacije međunarodne ekonomske pomoći Blagajničko poslovanje, Službena putovanja, Javne nabavke i Planiranje i izvršenje budžeta i Naknadne revizije.
1.2	Generalni sekretarijat VM - Centralna jedinica za internu reviziju institucija BiH Ministarstva finansija i trezora BiH		Ukupno 3 izvještaja IR u 3 planirane naknadne revizije.	U okviru obavljene 3 redovne revizije data su 22 preporuke.	Naknade troškova zaposlenih, Javne nabavke i Ugovorene i druge posebne usluge.
1.3	Direkcija za evropske integracije BiH- Centralna		Ukupno 3 izvještaja u 3	U okviru obavljenih	Naknade troškova zaposlenih, Javne nabavke i Obračun plata i naknada

	jedinica za internu reviziju institucija BiH Ministarstva finansija i trezora BiH		planirane redovne revizije.	revizija dato je 11 preporuka.	plata.
1.4	Agencija za statistiku BiH-Centralna jedinica za internu reviziju institucija BiH Ministarstva finansija i trezora BiH		Ukupno 3 izvještaja u 3 planirane redovne revizije.	U 3 izvještaja dato je 13 preporuka.	Ugovorene i druge posebne obaveze, Plate i naknade plata, Naknade troškova zaposlenih.
	UKUPNO 1.1. – 1.4.		17	53	
2.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH	2	Ukupno 18 izvještaja, od čega 17 redovnih revizija, i 1 <i>ad hoc</i> interna revizija.	U okviru obavljenih 17 revizija, izvršeno je 16 redovnih je 1 naknadna interne revizija. Izvršena je i 1 <i>ad hoc</i> in. revizija. Date su 92 preporuke.	Revizija javnih nabavki, Obračunii isplate plata i naknada u sjedištu MIP-a, Revizija sudskih sporova, Planiranje i donošenje budžeta, Revizija upravljanja ljudskim resursima, Revizija rashoda ugovorenih usluga u sjedištu MIP-a, Revizija kancelarijskog poslovanja, Revizija kapitalnih izdataka ambasada BiH.
3.	Ministarstvo pravde BiH	1	Ukupno 6 izvještaja IR. Ovih 6 izvještaja odnosi se na redovne revizije, izvršene su i 2 naknadne revizije.	U okviru obavljenih revizija data je ukupno 21 preporuka.	Revizija ugovorenih usuga Upotreba službenih automobila, Sistem službenih putovanja, Sistem javnih nabavki, Obračun plata.
4.	Ministarstvo odbrane BiH	3	Ukupno obavljeno 5 internih revizije, od čega su izvršene 4 redovne interne revizije i 1 naknadna revizija.	U okviru obavljenih revizija dato je 35 preporuka.	Revizija adekvatnosti uvedenih kontrola u MO BiH evidentiranja obaveza, nabavke, knjigovodstvene i skladišne evidencije zaduženja i distribucije kanc. materijala, Revizija isplate naknada za topli obrok po osnovu reprezentacije, Realizacije preporuka IR datih u 2013.g. Provedba akcionog plana za smještaj pripadnika OS BiH na objektima vojnih lokacija, nabavka avionskih karata, Odluka o načinu i postupku ostvarivanja prava zaposlenih za SP, službena vozila-uslovi nabavke i korištenja.
5.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela	1	Ukupno je obavljeno 7 revizija od čega 5 redovnih revizija i 2 pilot revizije.	U okviru obavljenih 5 revizija dato je 19 preporuka i 7 preporuka u okviru 2 pilot revizije.	Revizija sistema plata, naknada plata i troškova zaposlenih, Revizija usklađenosti obračuna i isplata naknada za SP, Revizija sistema javnih nabavki, Revizija skladišta, Revizija sistema upravljanja ljudskim resursima, Revizija obračuna plata i naknada uposlenim u Direkciji za evropske integracije, Revizija upotrebe službenih telefona u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice.

6.	Parlamentarna skupština BiH	2	Ukupno 4 redovne revizije i 2 naknade revizije.	U okviru obavljenih revizija dato je 17 preporuka.	Plate i naknade, Naknade troškova zaposlenima, Javne nabavke, Ugovorene i dr. posebne usluge.
7.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	1	U izvještajnom periodu izvršeno je ukupno 8 revizija, od čega 4 redovne, 3 naknadne i 1 <i>ad hoc</i> revizija.	U okviru obavljenih revizija dato je 25 preporuka.	Revizija blagajničkog poslovanja, Revizija plata i naknada, Upotreba službenih telefona i naknadne revizije.
8.	Uprava za indirektno oporezivanje BiH	5	U izvještajnom periodu izvršeno je 3 interne revizije i 3 je započeto.	U okviru obavljenih revizija dato je 40 preporuka.	Revizija izdataka telefonskih, PTT usluga i putnih troškova za službena putovanja u inostranstvo, Revizija upravljanja voznim parkom, Unajmljivanja opreme i imovine i naknadne revizije.
9.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	1	U izvještajnom periodu izvršeno je 5 internih revizija.	U okviru izvršenih revizija dato je 5 preporuka.	Revizija plata i naknada, blagajničkog poslovanja, obračuna putnih troškova, korišćenja službenih telefona, upotrebe službenih vozila.
10.	Granična policija BiH	2	JIR u GP BiH uspostavljena krajem 2014. godine i tek se u 2015. godini očekuju rezultati i pokazatelji rada ove JIR.		
11.	Ministarstvo civilnih poslova BiH	1	JIR u GP BiH uspostavljena krajem 2014. godine i tek se u 2015. godini očekuju rezultati i pokazatelji rada ove JIR.		
UKUPNO		23	74**	300	
Napomena: * Broj ljudi jedinice interne revizije odnosi se na broj izvršilaca za potrebe Jedinice za sve institucije iz njihove nadležnosti. ** Zbir od 74 interne revizije čine 72 planirane i 2 <i>ad hoc</i> interne revizije.					

Stepen realizacije preporuka interne revizije po institucijama data je u Tabeli 3.:

Tabela 3.

R. br.	Naziv	Broj datih preporuka interne revizije	Broj realizovanih preporuka interne revizije	Realizovane preporuka u %	Broj nerealizovanih preporuka interne revizije	Nerealizovane preporuke u %	Broj preporuka interne revizije kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizovane preporuke IR	Komentar
1.	Ministarstvo finansija i trezora BiH	53	20	37,7	16	30,1	6	11	-
2.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH	92	52	56,5	29	31,5	-	11	-
3.	Ministarstvo pravde BiH	21	5	23,8	1	4,7	15		-
4.	Ministarstvo odbrane BiH	35	9	25,7	10	28,5	7	9	-
5.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela	12	3	25	2	16,7	5	2	-
6.	Parlamentarna skupština BiH	17	16	94	1	5,9	-	-	-
7.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	25	19	76	-	-	6	-	-
8.	Uprava za indirektno oporezivanje BiH	40	3	7,5	-	-	37	-	-
9.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	5	3	60	-	-	-	2	-
10.	Granična policija BiH	JIR u GP BiH uspostavljena krajem 2014. godine i tek se u 2015. godini očekuju rezultati i pokazatelji rada ove JIR.							
11.	Ministarstvo civilnih poslova BiH	JIR u GP BiH uspostavljena krajem 2014. godine i tek se u 2015. godini očekuju rezultati i pokazatelji rada ove JIR.							
	UKUPNO u 2014.	300	130	43,3	59	19,7	111		
	UKUPNO u 2013.	161	78	48,4	13	8,0	70		

Podaci iz Tabele 3. nam pokazuju da je u 2014. godini od strane jedinica interne revizije institucija BiH dato ukupno 300 preporuka od kojih je u cjelosti realizovano 130 preporuka, ili 43,3% od ukupnog broja datih preporuka. U istom periodu prethodne godine data je ukupno 161 preporuka, od čega je u izvještajnom periodu realizovano 78 preporuka, ili od ukupnog broja datih preporuka realizovano je njih 48,4%. Vidimo da je došlo do povećanja broja datih preporuka, što je posljedica povećanja broja jedinica interne revizije i broja internih revizora. Stepenn realizacije preporuka varira na sličnom nivou i kreće se oko 45% od ukupno datih preporuka.

Takođe, iz Tabele 3. vidimo i da je došlo do porasta broja nerealizovanih preporuka sa 13 nerealizovanih preporuka iz 2013. godine, u 2014. godini je zabilježeno 59 nerealizovanih preporuka i učešće ove kategorije je povećano sa 8% na 19,7%. Ovaj podatak ukazuje da je potrebno ostvariti veću, ne samo deklarativnu već i praktičnu saradnju između internih revizora i menadžmenta, kako bi se povećao stepenn realizacije preporuka interne revizije i time unaprijedio sistem finansijskog uravljanja i kontrola u institucijama BiH.

Iz svega navedenog možemo konstatovati da je u dosadašnjem razvoju sistema interne revizije u institucijama BiH učinjen značajan napredak u kojem se sada već jasno oslikavaju konture ovog podsistema.

Funkcija interne revizije u institucijama BiH jasno je definisana i utemeljena u Zakonu o internoj reviziji institucija BiH i u jednoobraznoj i usaglašenoj metodologiji rada za interne revizore, koja uključuje i standarde interne revizije, a koja je pripremljena i objavljena od strane CHJ u skladu sa međunarodnim standardima interne revizije.

Način organizacije jedinica interne revizije u institucijama BiH baziran je na decentralizovanom modelu koji u osnovi ima princip 3E (ekonomičnost, efektivnost i efikasnost), sa jasno definisanim nadležnostima jedinica interne revizije u pogledu vršenja funkcije interne revizije, u institucijama BiH.

Etičkim kodeksom internih revizora u institucijama BiH i Poveljom interne revizije i Priručnikom za internu reviziju sa standardima interne revizije, definisana su, u institucijama BiH, osnovna načela i odnosi pružaoca usluga - internih revizora i rukovodilaca jedinica interne revizije, s jedne strane i korisnika usluga interne revizije – menadžmenta institucija, s druge strane.

Uslovi za zapošljavanje internih revizora i rukovodilaca jedinica interne revizije u institucijama BiH temelje se na istovjetnim opštim i dodatnim uslovima za zapošljavanje internih revizora u svakoj od institucija BiH. Svi zaposleni interni revizori u institucijama BiH ispunjavaju uslove propisane Zakonom o internoj reviziji institucija BiH i Pravilnikom o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH. Takođe, u sistemu interne revizije institucija BiH omogućeno je poštovanje principa "ista plata za isti ili sličan posao", a koji podrazumijeva da će zaposleni u institucijama Bosne i Hercegovine koji obavljaju iste ili slične poslove primati istu osnovnu platu, odnosno da će se radna mjesta iz različitih institucija Bosne i Hercegovine na kojima se obavljaju slični poslovi svrstati u isti platni razred. Upravo takva su radna mjesta internih revizora i rukovodilaca jedinica interne revizije.

10 od 11 jedinica interne revizije u institucijama BiH uspostavljeno je u skladu sa Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH, a što podrazumijeva da je izvršeno usklađivanje pravilnika o unutrašnjoj organizaciji, u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, a u vezi usklađivanja opisa poslova interne revizije, kao i uslova za zapošljavanje internih revizora i rukovodilaca jedinica interne revizije. Jedinica interne revizije u Ministarstvu vanjskih poslova BiH još uvijek formalno nije uspostavljena u skladu sa Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH i Pravilnikom o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH. Očekuje se da će se i ova aktivnost oko izmjene postojećeg Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji MVP BiH okončati u toku 2015. godine.

Stepen uspostavljanja jedinica interne revizije po institucijama dat je u Tabeli 4.:

Tabela 4.

Redni broj	Naziv institucije	Prijedlog Pravilnika o un.org. dostavljen CHJ	Dobijena saglasnost CHJ DA / NE	Pravilnik o unutr.org. upućen VM BiH na usvajanje	VM BiH usvojio PRavilnik o un.org.	Pravilnikom odobreni broj izvršilaca u JIR	Popunjeno osoblje u JIR do 31.12.2014.	% popunjenosti JIR	Zaključci VM BiH	Komentar
1.	Ministarstvo finansija i trezora BiH	DA	DA	DA	DA	4	4	100	+	
2.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH	DA	DA	NE*	NE	3	2*	66,7	-	*U fazi pribavljanja neophodnih mišljenja kako bi se Pravilnik uputio na VM BiH.
3.	Ministarstvo pravde BiH	DA	DA	DA	DA	3	1	33,3	+	
4.	Ministarstvo odbrane BiH	DA	DA	DA	DA	4	3	75	+	
5.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela	DA	DA	DA	DA	2	1	50		
6.	Parlamentarna skupština BiH	DA	DA	DA	DA	2	2	100		
7.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	DA	DA	DA	DA	2	1	50		
8.	Uprava za indirektno oporezivanje BiH	DA	DA	DA	DA	4	4	100		
9.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	DA	DA	DA	DA	2	1	50		
10.	Granična policija BiH	DA	DA	DA	DA	2	2	100		
11.	Ministarstvo civilnih poslova BiH	DA	DA	DA	DA	3	1	33,3		
12.	Državna agencija za istrage i zaštitu SIPA	DA	DA	DA	DA	2	-	-	+	Planirana su i sredstva za zapošljavanje osoblja u JIR u 2015.
13.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH	DA	DA	DA	DA	2	-	-	+	Planirana su i sredstva za zapošljavanje osoblja u JIR u 2015.
14.	Agencija za identifikacione	DA	DA	DA	NE	-	-	-		

	dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine IDDEEA									
15.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine	DA	DA	DA	NE	-	-	-	-	
16.	Ministarstvo komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine	DA	DA	DA	NE	-	-	-	-	
17.	Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine	NE	NE	NE	NE	-	-	-	-	

U tekućem periodu, tokom 2015. godine očekuje se dalje operativno i funkcionalno jačanje sistema interne revizije u institucijama BiH i to prije svega kroz funkcionalno uspostavljanje preostalih 6 jedinica interne revizije. Uspostavljanje jedinica interne revizije i njihovo kvalitetno kadrovsko popunjavanje je neophodan uslov za dalji napredak u razvoju i unapređivanju ovog sistema.

Godišnji konsolidovani izvještaj interne revizije za 2014. godinu dao je pored pregleda stanja zakonodavnog okvira interne revizije u institucijama BiH i kumulativne podatke o izvršenim internim revizijama u izvještajnom periodu. Efekti interne revizije koji su obuhvaćeni konsolidovanim izvještajem, ogledaju se u kvantitetu i kvalitetu preporuka koje daju jedinice interne revizije u smislu unapređenja poslovanja i funkcionisanja institucija BiH. Takođe, efekti interne revizije ogledaju se i u ostvarenom napretku u uspostavljanju i dogradnji sistema javne interne finansijske kontrole i interne revizije, kao i kvalitetu savjetodavnih usluga koje interna revizija pruža menadžmentu institucija.

Rezultati rada interne revizije ogledaju se u davanju kvalitetnih preporuka, sa jedne strane i u realizaciji datih preporuka, i unapređenju sistema finansijskog upravljanja i kontrole u institucijama koje imaju uspostavljenu funkciju interne revizije, s druge strane. U narednom periodu očekuje se dalji napredak u ovoj oblasti, kako kroz povećanje obima i kvaliteta revizorskih izvještaja i preporuka koje interni revizori daju, tako i kroz dalje uspostavljanje i jačanje sistema interne revizije i njenih kapaciteta u institucijama BiH. Realno je očekivati da će u toku 2015. godine doći i do stvaranja uslova za operativno uspostavljanje preostalih jedinica interne revizije, kako je to zaključcima Vijeća ministara i predviđeno, a koje će djelovati u skladu sa propisima kojima se uređuje ova oblast.

Dodatni efekti interne revizije umnogome će zavisiti i od stepena i brzine uspostavljanja strukture interne revizije u institucijama BiH, s jedne strane, ali isto tako i od spremnosti menadžmenta i internih revizora za dalji napredak na razvoju funkcije interne revizije u institucijama BiH.

Iz svega iznesenog u ovom Izvještaju, primjetno je da je u prethodnom periodu učinjen dodatni napredak u uspostavljanju i razvoju sistema interne revizije, koji se ogleda u objavljivanju i primjeni propisa kojima se definiše sistem interne revizije i funkcionalnog uspostavljanja sistema

interne revizije, s jedne strane, ali i u kvalitetu vršenja funkcije interne revizije u institucijama BiH, s druge strane.

4.2. Zaključci Vijeća ministara BiH

Vijeće ministara BiH je, prilikom razmatranja Godišnjeg konsolidovanog izvještaja interne revizije za 2013. godinu, na svojoj 104. sjednici, koja je održana 08.07.2014. godine, usvojilo sljedeće zaključke:

- S obzirom da je Ministarstvo sigurnosti BiH jedina preostala institucija koja nije pokrenula neophodne aktivnosti, od njih 17 u okviru kojih se uspostavljaju jedinice interne revizije, zadužuje se Ministarstvo sigurnosti BiH da u najkraćem roku ispuni svoje obaveze u vezi sa uspostavljanjem funkcije interne revizije u skladu sa Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine, (*"Službenom glasniku BiH"*, broj 49/12) i Pravilnika o zapošljavanju internih revizora u institucijama Bosne i Hercegovine, (*"Službeni glasnik BiH"*, broj 81/12),
- Zadužuje se CHJ da pruži podršku institucijama koje uspostavljaju jedinice interne revizije i da nastavi sa aktivnostima na razvoju sistema interne revizije u institucijama BiH u skladu sa Zakonom o internoj reviziji u institucijama BiH, kako bi se uspostavila operativna i funkcionalna struktura interne revizije u institucijama BiH;
- Zadužuju se institucije BiH kojima su odobreni pravilnici o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, da preduzmu aktivnosti vezano za osiguranje sredstava i provođenje procedura za zapošljavanje internih revizora kako bi se tokom 2014. i 2015. godine okončala procedura uspostavljanja i popunjavanja jedinica interne revizije u institucijama BiH.

U vezi sa usvojenim zaključcima Vijeća ministara BiH, CHJ je, u skladu sa svojim nadležnostima i kapacitetima nastavila sa aktivnim angažmanom na realizaciji započetih aktivnosti na uspostavljanju i razvoju sistema interne revizije u institucijama BiH. To se prije svega ogleda u objavljivanju propisa kojima je uređena ovu oblast, ali i u praćenje aktivnosti interne revizije i institucija BiH. Takođe, CHJ je u okviru svojih nadležnosti dala saglasnosti na izmjene pravilnika o unutrašnjoj organizaciji institucija, u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, kao i saglasnosti na imenovanja rukovodilaca jedinica interne revizije te ukazivala i predupređivala potencijalne sukobe interesa.

Značajni dokumenti iz oblasti interne revizije, koji se odnose na za realizaciju zaključaka Vijeća ministara su: Odluka o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH, Pravilnik o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH i Program obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH.

Primjena i provođenje ovih propisa aktuelno je i u ovom izvještajnom periodu. U vezi sa tim potrebno je navesti podatak da je CHJ zaprimila 16 od ukupno očekivanih 17 zahtjeva za usaglašavanje pravilnika o unutrašnjoj organizaciji. Svi ovi zahtjevi i prijedlozi pravilnika su

detaljno razmotreni, u smislu njihove usaglašenosti sa važećim propisima kojima je regulisana ova oblast. Nakon što su pravilnici usaglašeni sa navedenim propisima, CHJ je, u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, dala svoju saglasnost čime su osigurani uslovi za nastavak procedure izmjene pojedinačnih pravilnika o unutrašnjoj organizaciji, u dijelu koj se odnosi na internu reviziju.

Stepen realizacije zaključaka Vijeća ministara BiH može se vidjeti iz podataka datih u Tabeli 4. Iz tih podataka uočljivo je da je 12 od 17 institucija u potpunosti okončalo aktivnosti vezane za realizaciju zaključaka VM BiH i uspostavljanja funkcije interne revizije, a to su sljedeće institucije:

- Ministarstvo finansija i trezora BiH,
- Ministarstvo pravde BiH,
- Ministarstvo odbrane BiH,
- Direkcija za koordinaciju policijskih tijela,
- Parlamentarna skupština BiH,
- Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH,
- Uprava za indirektno oporezivanje BiH,
- Obavještajno-sigurnosna agencija BiH,
- Granična policija BiH,
- Ministarstvo civilnih poslova BiH,
- Državna agencija za istrage i zaštitu *SIPA* i
- Služba za zajedničke poslove institucija BiH.

U 10 od ovih 12 navedenih institucija već je funkcionalno uspostavljena interna revizija, dok se u 2015. godini očekuje da će se to desiti i u Državnoj agenciji za istrage i zaštitu - *SIPA* i Službi za zajedničke poslove institucija BiH.

Svoje obaveze su djelimično ispunile, preduzimajući aktivnosti na stvaranju uslova za uspostavljanje interne revizije, a time i na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH, sljedeće institucije:

- Ministarstvo vanjskih poslova BiH
- Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine
- Ministarstvo komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine
- Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine - IDDEEA

Ovdje je potrebno napomenuti da je interna revizija koja egzistira u Ministarstvu vanjskih poslova BiH, uspostavljena kao Ured za reviziju koji jednim svojim dijelom obavlja poslove interne revizije, a drugim poslove inspektorata za konzularne poslove u MIP-u. Ovdje je tretiran organizacioni dio koji se bavi internom revizijom. Ministarstvo vanjskih poslova BiH je uradilo novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u koji je ugrađena jedinica interne revizije sa nadležnostima, organizacijom, radnim mjestima i opisom poslova koji su u potpunosti usklađeni sa propisima o internoj reviziji. Prijedlog Pravilnika je u fazi pribavljanja mišljenja nadležnih institucija, nakon čega će biti upućen Vijeću ministara Bosne i Hercegovine radi dobijanja saglasnosti.

Svoju obavezu za uspostavljanje funkcije interne revizije i pored usvojenih zaključaka Vijeća ministara i urgencija CHJ, još uvijek nije ispunilo Ministarstvo sigurnosti BiH, koje se oglasilo o svoje obaveze po ovom pitanju. Ovakav postupak Ministarstva sigurnosti BiH, a koji se ogleda u

ignorisanju i neispunjavanju obaveza, dovodi sistem interne revizije u nezavidan položaj i usporava njegov dalji razvoj i ujedno vodi ka kašnjenju u ispunjavanju obaveza koje je Bosna i Hercegovina preuzela na svom evropskom putu.

Aktivnosti na uspostavljanju jedinica interne revizije i njihovog kadrovskog popunjavanja započete su i uveliko zavise od stava i aktivnosti menadžmenta institucija, njihovih planova i budžeta, kao i od odobrenog plana zapošljavanja.

Na kraju ćemo podsjetiti da je interna revizija, u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, kao i u skladu sa definicijom iz usvojenih standarda interne revizije, nezavisno, objektivno uvjeravanje i konsultantsku aktivnost kreirana s ciljem da se doda vrijednost i unaprijedi poslovanje organizacije. Ona pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sistematičan, disciplinovan pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.

Broj: 02-1-16-7-19-20/15

Sarajevo, 25.03. 2015. godine

DIREKTOR

Ranko Šakota, v.r.